

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

P8_TA(2016)0135

Sprawozdanie za 2015 r. w sprawie Bośni i Hercegowiny

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 14 kwietnia 2016 r. w sprawie sprawozdania na temat Bośni i Hercegowiny za 2015 r. (2015/2897(RSP))

(2018/C 058/21)

Parlament Europejski,

- uwzględniając Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Bośnią i Hercegowiną, z drugiej strony⁽¹⁾,
- uwzględniając wniosek Bośni i Hercegowiny o członkostwo w Unii Europejskiej złożony dnia 15 lutego 2016 r.,
- uwzględniając decyzję Rady z dnia 21 kwietnia 2015 r. w sprawie zawarcia Układu o stabilizacji i stowarzyszeniu między Wspólnotami Europejskimi i ich państwami członkowskimi, z jednej strony, a Bośnią i Hercegowiną, z drugiej strony,
- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej w sprawie Bałkanów Zachodnich przyjęte w dniach 19–20 czerwca 2003 r. i załącznik do nich zatytułowany „Agenda z Salonik dla Bałkanów Zachodnich: w kierunku integracji europejskiej”,
- uwzględniając konkluzje Rady z dni 16 marca, 12 października i 15 grudnia 2015 r. w sprawie Bośni i Hercegowiny,
- uwzględniając pierwsze posiedzenie Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia UE–Bośnia i Hercegowina, które miało miejsce w Sarajewie w dniach 5–6 listopada 2015 r., oraz pierwsze posiedzenia Rady Stabilizacji i Stowarzyszenia oraz Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia między Bośnią i Hercegowiną a UE, które miały miejsce, odpowiednio, w dniach 11 i 17 grudnia 2015 r.,
- uwzględniając deklarację końcową przewodniczącego szczytu w sprawie Bałkanów Zachodnich, który odbył się dnia 27 sierpnia 2015 r. w Wiedniu, oraz zalecenia organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczyt w Wiedniu w 2015 r.,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 10 listopada 2015 r. zatytułowany „Strategia rozszerzenia UE” (COM(2015)0611) oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji zatytułowany „Bosnia and Herzegovina 2015 Report” („Sprawozdanie na temat Bośni i Hercegowiny za 2015 r.”) (SWD(2015)0214),
- uwzględniając pisemne zobowiązanie do integracji z UE przyjęte przez Prezydium Bośni i Hercegowiny w dniu 29 stycznia 2015 r. i zatwierdzone przez Zgromadzenie Parlamentarne Bośni i Hercegowiny w dniu 23 lutego 2015 r. oraz program reform dla Bośni i Hercegowiny na lata 2015–2018 przyjęty na wszystkich trzech szczeblach sprawowania rządów w lipcu 2015 r.,
- uwzględniając swoje poprzednie rezolucje w sprawie tego kraju, w tym rezolucję z dnia 9 lipca 2015 r. w sprawie obchodów rocznicy masakry w Srebrenicy⁽²⁾ oraz z dnia 17 grudnia 2015 r. w sprawie 20. rocznicy układu pokojowego z Dayton⁽³⁾,
- uwzględniając konferencję zatytułowaną „European future of Bosnia and Herzegovina – 20 years after Dayton-Paris Peace Agreement” („Europejska przyszłość Bośni i Hercegowiny – 20 lat po podpisaniu układu pokojowego z Dayton/Paryża”), która odbyła się w Parlamencie Europejskim w dniu 9 grudnia 2015 r.,
- uwzględniając prace Cristiana Dan Predy, stałego sprawozdawcy Komisji Spraw Zagranicznych ds. Bośni i Hercegowiny,

⁽¹⁾ Dz.U. L 164 z 30.6.2015, s. 2.

⁽²⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2015)0276.

⁽³⁾ Teksty przyjęte, P8_TA(2015)0471.

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

— uwzględniając art. 123 ust. 2 Regulaminu,

- A. mając na uwadze, że UE jest nadal zaangażowana w działania na rzecz europejskiej przyszłości Bośni i Hercegowiny, a także na rzecz jej integralności terytorialnej, suwerenności i jedności;
- B. mając na uwadze, że przystąpienie do UE to proces pluralistyczny, który wymaga konsensusu w sprawie programu reform; mając na uwadze, że najważniejszym elementem reform instytucjonalnych, gospodarczych i społecznych muszą być obywatele Bośni i Hercegowiny;
- C. mając na uwadze, że UE rozpoczęła stosowanie nowego podejścia do Bośni i Hercegowiny, aby kraj ten mógł osiągnąć postępy na drodze do integracji europejskiej oraz aby podjął stojące przed nim wyzwania społeczno-gospodarcze i związane z praworządnością, co umożliwi mu przygotowanie się do przyszłego członkostwa; mając na uwadze, że w wyniku zastosowania tego podejścia w dniu 1 czerwca 2015 r. wszedł w życie Układ o stabilizacji i stowarzyszeniu;
- D. mając na uwadze, że niezbędny jest skuteczny mechanizm koordynacji działań poszczególnych szczebli sprawowania rządów w sprawach dotyczących UE, aby podnieść poziom interakcji z UE, ułatwić dostosowywanie do przepisów unijnych oraz ich wdrażanie i egzekwowanie, a także sprawić, by złożenie przez Bośnię i Hercegowinę wniosku o członkostwo w UE zakończyło się sukcesem; mając na uwadze, że dnia 26 stycznia 2016 r. Rada Ministrów Bośni i Hercegowiny przyjęła decyzję w sprawie systemu koordynacji procesu integracji europejskiej Bośni i Hercegowiny; mając na uwadze, że postępy w koordynacji w sprawach dotyczących UE przybliżą Bośnię i Hercegowinę do możliwości pełnego korzystania z funduszy UE;
- E. mając na uwadze, że 84 500 osób w tym kraju to wciąż przesiedleńcy wewnętrzni, a w krajach ościennych, w Europie i na całym świecie wciąż przebywa ogromna liczba uchodźców z Bośni i Hercegowiny;
- F. mając na uwadze, że silne poparcie polityczne ma zasadnicze znaczenie dla podniesienia skuteczności struktury instytucjonalnej tego kraju;
1. z zadowoleniem przyjmuje pierwsze bardziej pozytywne sprawozdanie Komisji w sprawie Bośni i Hercegowiny oraz przypomina o swoim bezwarunkowym zaangażowaniu na rzecz europejskiej przyszłości Bośni i Hercegowiny; wzywa władze, by wykazały się determinacją w kontynuowaniu reform instytucjonalnych i społeczno-gospodarczych, w tym w ich rzeczywistym wdrażaniu, oraz by osiągały stałe postępy na drodze do integracji z UE; wzywa do przejrzystości w procesie planowania i wdrażania reform; z zadowoleniem przyjmuje wspólny plan działań państwa i jego części składowych na rzecz wdrożenia programu reform na lata 2015–2018 oraz wzywa do jego zharmonizowanego wdrożenia w celu wprowadzenia rzeczywistych, widocznych zmian w całym kraju oraz poprawy warunków życia wszystkich obywateli Bośni i Hercegowiny;
 2. z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w dniu 15 lutego 2016 r. Bośnia i Hercegowina złożyła wniosek o członkostwo w UE; wzywa Radę do jak najszybszego rozpatrzenia tego wniosku oraz do bezzwłocznego przekazania go Komisji, by można było rozpocząć przygotowywanie opinii;
 3. odnotowuje fakt, że w dniu 26 stycznia 2016 r. Rada Ministrów Bośni i Hercegowiny przyjęła decyzję o ustanowieniu mechanizmu koordynacji w sprawach UE, a w dniu 9 lutego 2016 r. – stanowisko negocjacyjne w sprawie dostosowania układu o stabilizacji i stowarzyszeniu w związku z przystąpieniem Chorwacji do UE; przypomina, że UE potrzebuje tych elementów, obok istotnych postępów we wdrażaniu programu reform, by uznać wniosek o członkostwo za wiarygodny; apeluje o bezzwłoczne ujednoczenie stanowisk części składowych państwa w sprawie przyjętego mechanizmu koordynacji i zachęca do dalszego udoskonalania go dzięki współpracy między wszystkimi zainteresowanymi stronami; wzywa do jego szybkiego wdrożenia oraz konstruktywnej współpracy w kwestiach związanych z UE; podkreśla, że mechanizm ten jest niezbędny do skutecznego podejmowania decyzji w procesie przystąpienia do UE; z zadowoleniem przyjmuje pierwsze konkretne konsultacje, które odbyły się na szczeblu parlamentarnym i mają na celu pełne wdrożenie mechanizmu koordynacji, oraz zdecydowanie zachęca do dalszej intensyfikacji takich spotkań między instytucjonalnymi zainteresowanymi stronami; ponownie apeluje o dostosowanie koncesji handlowych przyznanych na mocy układu o stabilizacji i stowarzyszeniu; uważa, że pełne wdrożenie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu, w tym jego dostosowanie, stanowi ważny element zobowiązań Bośni i Hercegowiny wobec UE i jeden z warunków wstępnych zatwierdzenia kandydatury do członkostwa; zaleca również Bośni i Hercegowinie współpracę z państwami członkowskimi UE, służącą osiągnięciu postępów na drodze do UE;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

4. przypomina o potrzebie kontynuowania również reform konstytucyjnych, prawnych i politycznych, które przekształcą Bośnię i Hercegowinę we w pełni skuteczne, integracyjne i funkcjonalne państwo, gwarantujące równość i reprezentację demokratyczną wszystkich składających się nań narodów i wszystkich obywateli, a także zapewniające wszystkim obywatelom na równych zasadach możliwość kandydowania, uzyskania mandatu wyborczego, a także sprawowania urzędu na wszystkich szczeblach politycznych niezależnie od pochodzenia etnicznego i wyznania, zgodnie z zasadami wyrażonymi w poprzedniej rezolucji Parlamentu, w tym z kryteriami kopenhaskimi, dorobkiem prawnym UE, zaleceniami Komisji Weneckiej, a także z europejską konwencją praw człowieka i odnośnymi decyzjami Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; wzywa władze do aktywnego propagowania zasad prawowitej reprezentacji, federalizmu, decentralizacji i pomocniczości, a także wartości europejskich i znaczenia europejskiej perspektywy; zwraca się do instytucji UE o aktywne zaangażowanie w działania na rzecz znalezienia trwałego rozwiązania dla systemu konstytucyjnego Bośni i Hercegowiny;

5. apeluje do przywódców politycznych i religijnych o powstrzymanie się od nacjonalistycznej i secesjonistycznej retoryki, która prowadzi do podziałów i polaryzuje społeczeństwo, a także o kontynuowanie dialogu politycznego i działań służących wzajemnemu poszanowaniu, konsensusowi i współpracy między prawowitymi przedstawicielami politycznymi oraz ochronie różnorodności społeczeństwa tego kraju; apeluje do wszystkich obywateli o pojednanie i współpracę, które są najważniejszymi warunkami umożliwiającymi realizację perspektywy europejskiej;

6. podkreśla istotną rolę oddolnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego w procesie budowania pokoju i pojednania, zwłaszcza znaczenie udziału młodzieży w dialogu i wymianie międzykulturowej, a także w sferze polityki; zwraca uwagę na ważną rolę działaczy kultury, artystów, pisarzy i przedstawicieli środowisk akademickich w propagowaniu dialogu i zrozumienia między różnymi grupami społecznymi; wzywa do propagowania edukacji na rzecz demokracji, praw podstawowych i obywatelstwa w Bośni i Hercegowinie;

7. odnotowuje fakt, że prezydent Republiki Serbskiej zapowiedział odroczenie planowanego referendum w Republice Serbskiej w sprawie państwowego szczebla sądownictwa w Bośni i Hercegowinie; ubolewa jednak, że decyzja ta nie została uchwalona przez Zgromadzenie Narodowe Republiki Serbskiej; wzywa do całkowitego zarzucenia pomysłu referendum, gdyż jest ono równoznaczne z kwestionowaniem spójności, suwerenności i integralności państwa oraz stanowi zagrożenie dla dążeń do poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej wszystkich obywateli Bośni i Hercegowiny oraz do dalszych postępów w procesie integracji europejskiej; podkreśla, że niedostatkami sądownictwa w Bośni i Hercegowinie należy zająć się w ramach zorganizowanego dialogu na temat wymiaru sprawiedliwości, w duchu współpracy, a nie w formie jednostronnych inicjatyw; przypomina, że na mocy porozumienia z Dayton Republika Serbska nie ma prawa do secesji;

8. jest głęboko zaniepokojony oświadczeniami ministra spraw wewnętrznych Republiki Serbskiej na temat przyszłego szkolenia specjalnych jednostek policji Republiki Serbskiej w Federacji Rosyjskiej, zacieśnienia współpracy, zwłaszcza w zakresie wymiany informacji, a także zamiaru zakupu rosyjskiego sprzętu wojskowego; wzywa władze Republiki Serbskiej, by nie prowadziły niezależnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, która mogłaby podważać politykę na szczeblu państwa;

9. z zadowoleniem przyjmuje wejście w życie układu o stabilizacji i stowarzyszeniu i fakt, że pierwszym wspólnym organem utworzonym na podstawie układu był Parlamentarny Komitet Stabilizacji i Stowarzyszenia; głęboko ubolewa jednak, że nie zdołał on przyjąć swojego regulaminu z powodu prób wprowadzenia do niego zasady blokowania decyzji przez jedną z grup etnicznych; przypomina, że układ o stabilizacji i stowarzyszeniu wymaga przyjęcia regulaminu, a jego nieprzyjęcie stanowi bezpośrednie naruszenie zasad wdrażania układu; apeluje do delegacji bośniackiej o konstruktywne działania w tej dziedzinie, zmierzające do bezzwłocznego przyjęcia regulaminu Parlamentarnego Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia na jego najbliższym posiedzeniu; z zadowoleniem przyjmuje pierwsze posiedzenie Komitetu Stabilizacji i Stowarzyszenia między Bośnią i Hercegowiną a UE, które odbyło się w dniu 11 grudnia 2015 r.;

10. wyraża ubolewanie, że utrzymuje się powszechna korupcja, w tym na najwyższym szczeblu, a zobowiązania polityczne nie przyniosły namacalnych rezultatów; nadal jest zaniepokojony słabością ram prawnych i instytucjonalnych służących zwalczaniu korupcji, umożliwiającą bezkarny udział w praktykach korupcyjnych, oraz niewielką liczbą prawomocnych wyroków skazujących w sprawach dotyczących korupcji; apeluje o poprawę wyników, jeśli chodzi o skuteczne dochodzenia i ściganie sprawców w głośnych sprawach dotyczących korupcji – z udziałem polityków, urzędników wysokiego szczebla oraz organów regulacyjnych, a także w ramach zamówień publicznych i prywatyzacji;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

wyraża uznanie dla przyjęcia strategii antykorupcyjnej i planu działania na lata 2015–2019 oraz wzywa do przeznaczenia wystarczających środków budżetowych na ich wdrożenie; apeluje o znaczne zacieśnienie współpracy między organami w całym kraju; wzywa do utworzenia specjalnych struktur służących zapobieganiu korupcji i monitorowaniu jej oraz do przyjęcia dokumentów dotyczących strategii zapobiegania korupcji na wszystkich szczeblach sprawowania rządów; apeluje o pełne i bezzwłoczne wdrożenie zaleceń Grupy Państw Przeciwko Korupcji (GRECO);

11. podkreśla, że działający i stabilny wymiar sprawiedliwości ma kapitalne znaczenie dla zapewnienia praworządności w kraju i jego dalszych postępów na drodze do UE; jest zaniepokojony zwiększonymi naciskami na sądownictwo ze strony podmiotów politycznych; stwierdza pilną potrzebę poprawy niezawisłości sądownictwa w Bośni i Hercegowinie; jest szczególnie zaniepokojony przypadkami ingerencji politycznych w postępowania sądowe, upolitycznieniem procedur mianowania na stanowiska w sądownictwie, utrzymującym się podziałem na cztery różne systemy prawne oraz brakiem skutecznego i obiektywnego systemu oceny kwalifikacji zawodowych sędziów; z zadowoleniem przyjmuje uaktualnioną strategię reform wymiaru sprawiedliwości na lata 2014–2018 i apeluje o opracowanie planu działań służących realizacji tej strategii, który skupi się przede wszystkim na dążeniach do harmonizacji w wymiarze ogólnokrajowym; uważa, że zasadnicze znaczenie ma zapewnienie bardziej profesjonalnego, niezależnego i rozliczalnego wymiaru sprawiedliwości, co obejmuje systematyczne stosowanie obiektywnych kryteriów mianowania; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że ministrowie sprawiedliwości państwa i jego części składowych podpisali protokół mający na celu zreformowanie sądownictwa na szczeblu państwowym oraz Wysokiej Rady Sędziów i Prokuratorów; z zadowoleniem przyjmuje powołanie rzeczników praw obywatelskich, ale jest zaniepokojony utrzymującymi się trudnościami finansowymi i kadrowymi w biurze rzecznika praw obywatelskich; wzywa do szybkiego przyjęcia ustawy o reformie urzędu rzecznika praw obywatelskich;

12. jest nadal zaniepokojony faktem, że dostęp do bezpłatnej pomocy prawnej jest mocno ograniczony; apeluje do właściwych organów o przyjęcie ustawy o bezpłatnej pomocy prawnej na szczeblu państwa, co stanowi warunek zagwarantowania równego, skutecznego i niedyskryminacyjnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości; uważa, że wdrożenie takiej ustawy jest kluczowe dla zwiększenia wiary obywateli w praworządność;

13. zdecydowanie potępia wciąż obowiązującą ustawę o porządku publicznym w Republice Serbskiej, która podważa podstawowe prawa demokratyczne: wolność zrzeszania się i zgromadzeń oraz wolność mediów; wzywa do pełnego wdrożenia ustawy o swobodnym dostępie do informacji, gdyż dostęp ten wciąż nie jest systematyczny, a często jest ograniczany przez odwoływanie się do prawa do prywatności oraz ochrony interesów handlowych spółek prowadzących interesy z rządem, co pozbawia obywateli skutecznych środków odwoławczych w razie odmowy udzielenia informacji; pochwała przyjęcie poprawek do kodeksu karnego Bośni i Hercegowiny, dostosowujących do norm międzynarodowych przepisy dotyczące tortur, wymuszonego zaginięcia i gwałtu; wzywa władze do uwzględnienia w kodeksie karnym przestępstw kryminalnych wyszczególnionych w protokole dodatkowym do międzynarodowej Konwencji o cyberprześtępczości;

14. wyraża opinię, że istotne znaczenie ma zacieśnienie współpracy między parlamentami na szczeblu państwa, jego części składowych i dystryktu Brzko oraz organizowanie ich wspólnych posiedzeń; odnotowuje zobowiązania podjęte w ramach partnerstwa parlamentarnego i wzywa do pilnego wdrożenia wynikających z niego zaleceń, a także do wprowadzenia w życie uzgodnionych ram współpracy; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje podpisanie projektu mechanizmu współpracy parlamentów w Bośni i Hercegowinie w działaniach związanych z procesem integracji z UE; apeluje o poprawę ogólnej koordynacji między zgromadzeniami kantonalnymi;

15. odnotowuje rolę wspólnej komisji parlamentarnej ds. bezpieczeństwa i obrony w zapewnianiu demokratycznej kontroli nad siłami zbrojnymi Bośni i Hercegowiny; jest zaniepokojony powszechnym nielegalnym przetrzymywaniem broni przez ludność oraz ogromnymi zapasami amunicji i broni pozostającymi pod kontrolą sił zbrojnych; pochwała postępy poczynione przez siły zbrojne w likwidowaniu najbardziej niestabilnej amunicji oraz zbudowania trwałej zdolności zarządzania pozostałymi zapasami; apeluje o przyjęcie całościowego podejścia w celu zajęcia się nierozwiązanym problemem odminowania kraju do 2019 r.; wzywa Komisję i wiceprzewodniczącą/ wysoką przedstawiciel do zwiększenia pomocy na te działania;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

16. wzywa członków grupy roboczej ds. opracowania zmian w ordynacji wyborczej Bośni i Hercegowiny do zadbania o to, by zmiany te stały się podstawą prawdziwie demokratycznych wyborów będących wyrazem suwerenności; podkreśla, że warunkiem przeprowadzenia demokratycznych wyborów jest możliwość korzystania z szeregu innych praw człowieka i podstawowych wolności w sposób ciągły i bez dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne, religię, płeć, poglądy polityczne lub inne, majątek, urodzenie lub inne elementy statusu społecznego, a także bez arbitralnych i nieuzasadnionych ograniczeń;

17. wyraża opinię, że rozdrobnienie administracji publicznej, jej upolitycznienie oraz słaba koordynacja polityczna utrudniają reformy instytucjonalne i ustawodawcze oraz wpływają na świadczenie usług użyteczności publicznej na rzecz obywateli; apeluje do właściwych organów wszystkich szczebli o usprawnienie planowania polityki w wymiarze średnioterminowym oraz o opracowanie całościowych, ogólnokrajowych ram reform administracji publicznej i programu zarządzania finansami publicznymi, zgodnie z europejskimi zasadami administracji publicznej określonymi przez OECD/SIGMA dla państw ubiegających się o członkostwo w UE;

18. uznaje rolnictwo za jeden z kluczowych sektorów gospodarki Bośni i Hercegowiny, ponieważ około 20 % społeczeństwa jest bezpośrednio lub pośrednio zależne od tego sektora; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje postępy poczynione w dziedzinie bezpieczeństwa żywności i polityki weterynaryjnej, a także decyzję Komisji o zgodzie na wywóz mleka i przetworów mlecznych z Bośni i Hercegowiny do UE; zachęca do większych wysiłków w celu dostosowania oficjalnego systemu kontroli weterynaryjnych i fitosanitarnych do norm europejskich, a także do utworzenia niezbędnych struktur instytucjonalnych umożliwiających korzystanie z Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej w zakresie rozwoju obszarów wiejskich; apeluje do rządu o poparcie utworzenia ministerstwa rolnictwa na szczeblu państwowym oraz odnośnej strategii rozwoju;

19. jest zaniepokojony, że mechanizmy współpracy między rządem a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego są niewystarczające, co przejawia się m.in. ich ograniczoną zdolnością do udziału w dialogu politycznym w sprawie programu reform; za sprawę zasadniczą uważa zwiększenie roli społeczeństwa obywatelskiego oraz włączenie obywateli w proces integracji z UE; ponawia apel o utworzenie i wdrożenie przejrzystych i pluralistycznych mechanizmów konsultacji publicznych; apeluje do właściwych organów wszystkich szczebli o poprawę stosownych ram prawnych i finansowych, przyjęcie krajowej strategii na rzecz organizacji społeczeństwa obywatelskiego i zapewnienie im przejrzystego finansowania publicznego, aby wspierać bardziej partycypacyjną i pluralistyczną demokrację w całym kraju; wzywa organizacje i działaczy społeczeństwa obywatelskiego do znacznego zwiększenia ich potencjału i rozbudowy struktur oraz do współpracy z władzami Bośni i Hercegowiny, ale także z UE i społecznością międzynarodową; apeluje do wymienionych organów o wsparcie wspomnianych organizacji i działaczy w tych staraniach;

20. zwraca uwagę na brak koordynacji we wdrażaniu strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej na lata 2014–2016; apeluje o przyjęcie i wdrożenie nowej strategii i planu działania w sprawie prania pieniędzy, które będą zgodne z zaleceniami Komitetu Ekspertów ds. Oceny Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu; podkreśla potrzebę stosowania podejścia kierującego się dobrem ofiary oraz opracowania wielodyscyplinarnej i kompleksowej strategii zwalczania handlu narkotykami i handlu ludźmi; wzywa władze UE i Bośni i Hercegowiny do współpracy na rzecz skutecznego zwalczania handlu ludźmi i zapewnienia ochrony ofiarom; wyraża zadowolenie z przyjęcia planu działania na rzecz zwalczania handlu ludźmi w Bośni i Hercegowinie na lata 2016–2019, w którym położono nacisk na problemy związane z pracownikami migrującymi i przymusowym żebractwem dzieci, a także wzywa do jego skutecznego wdrożenia; pozostaje zaniepokojony znaczną ilością nielegalnej broni w Bośni i Hercegowinie, która z łatwością trafia do UE; apeluje do właściwych organów o zwiększenie wysiłków na rzecz ścigania pośredników handlu bronią i przemycików broni oraz zwalczania niekontrolowanego rozprzestrzeniania broni i nielegalnego handlu bronią, zwłaszcza bronią strzelecką i lekką, także poprzez ściślejszą współpracę regionalną oraz współpracę między Bośnią i Hercegowiną a UE;

21. zachęca właściwe organy do opracowania planu działania na rzecz wdrożenia strategii zapobiegania terroryzmowi oraz zwalczania terroryzmu na lata 2015–2020; apeluje do władz o wzmocnienie działań na rzecz zapewnienia skuteczniejszej, ogólnokrajowej współpracy między policją, wywiadem i agencjami bezpieczeństwa w celu zwalczania terroryzmu i brutalnego ekstremizmu; wzywa do wzmocnienia potencjału Bośni i Hercegowiny w zakresie zwalczania terroryzmu; wzywa właściwe organy do podjęcia większych wysiłków na rzecz zwalczania finansowania terroryzmu, w tym stworzenia ram prawnych umożliwiających zamrożenie aktywów grup terrorystycznych; uważa, że konieczna jest koordynacja operacji bezpieczeństwa w Bośni i Hercegowinie, a także wymiana danych wewnątrz kraju; podkreśla, że nadrzędne znaczenie ma również ściślejsza współpraca między regionalnymi służbami bezpieczeństwa, oraz zachęca do dalszej współpracy w tym zakresie;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

22. podkreśla, że Bośnia i Hercegowina poważnie ucierpiała na skutek zjawiska zagranicznych bojowników i radykalizacji; wyraża zaniepokojenie radykalizacją wśród młodych ludzi, którzy licznie – w porównaniu z innymi państwami regionu – przyłączają się do Państwa Islamskiego; wzywa do kontynuowania i nasilenia działań mających na celu zwalczanie radykalizacji i terroryzmu; z zadowoleniem przyjmuje działania na rzecz wzmocnienia dialogu międzyreligijnego, w tym wspólne oświadczenie przywódców politycznych i religijnych potępiające terroryzm i brutalny ekstremizm; z zadowoleniem przyjmuje pierwsze wyroki w sprawach dotyczących zagranicznych bojowników w związku z przestępstwami finansowania działań terrorystycznych, publicznego zachęcania do działań terrorystycznych oraz organizowania działalności Państwa Islamskiego i przyłączania się do niego; domaga się natychmiastowego opracowania skutecznych programów deradykalizacji oraz bezwzględnego podjęcia wysiłków na rzecz zapewnienia lepszych perspektyw ekonomicznych dla młodych ludzi w Bośni i Hercegowinie, zgodnie z pozytywnym programem na rzecz młodzieży na Bałkanach Zachodnich, zniechęcając ich w ten sposób do utożsamiania się z radykalnymi i ekstremistycznymi ideologiami; zachęca do podejmowania wysiłków na rzecz zaangażowania mediów, społeczności akademickiej i społeczeństwa obywatelskiego w szerzenie wiedzy na temat czynników ryzyka umożliwiających przetrwanie się radykalizacji w brutalny ekstremizm; zachęca do rozwijania krajowych i regionalnych sieci upowszechniania wiedzy o radykalizacji postaw w oparciu o najlepsze praktyki i narzędzia dostępne dzięki unijnej sieci upowszechniania wiedzy o radykalizacji postaw; zachęca do bliższej współpracy ze służbami bezpieczeństwa w UE i krajach ościennych, w tym do wymiany informacji; zachęca do realizowania operacji policyjnych w całej Bośni i Hercegowinie, prowadzących do aresztowania osób podejrzewanych o organizowanie, wspieranie i finansowanie działalności terrorystycznej;

23. zwraca uwagę, że prawne i instytucjonalne ramy przestrzegania praw człowieka wymagają istotnych ulepszeń; apeluje o opracowanie ogólnokrajowej strategii antydyskryminacyjnej, we współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego; ponownie apeluje o włączenie do prawa antydyskryminacyjnego jednoznacznej definicji tożsamości płciowej i orientacji seksualnej oraz uwzględnienie w nim wieku i niepełnosprawności jako podstaw dyskryminacji; domaga się skutecznego wdrożenia tego prawa, a także wzmocnienia roli rzecznika praw człowieka; wyraża zaniepokojenie dyskryminowaniem osób niepełnosprawnych, jeśli chodzi o zatrudnienie, edukację, dostęp do opieki zdrowotnej oraz świadczenie innych usług; wyraża zaniepokojenie przemocą powodowaną nienawiścią, nawoływaniem do nienawiści oraz doniesieniami o wzroście liczby gróźb wobec osób LGBTI; zachęca rząd do rozwiązania tego problemu między innymi przez podjęcie działań na rzecz zwiększenia wiedzy na temat praw osób LGBTI wśród pracowników wymiaru sprawiedliwości, organów ścigania oraz opinii publicznej; zauważa znaczne postępy w zakresie realizacji procesu rejestracji obywatelskiej Romów, wciąż jednak niepokoi się ograniczonymi działaniami w zakresie poprawy ich stanu zdrowia, dostępu do edukacji i perspektyw zatrudnienia; wzywa władze przede wszystkim do zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć; apeluje o wykreślenie z konstytucji Republiki Serbskiej zapisu w sprawie kary śmierci;

24. ubolewa nad brakiem postępów w sprawach Sejdić-Finci i Zornić i przypomina, że Bośnia i Hercegowina dopuszcza się w tych sprawach naruszeń orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; ponownie podkreśla, że niewykonanie orzeczeń w tych sprawach nadal prowadzi do dyskryminacji obywateli Bośni i Hercegowiny, a tym samym może stanowić przeszkodę na drodze do przystąpienia tego kraju do UE;

25. domaga się bardziej stanowczego i dokładnego prowadzenia dochodzeń i ścigania sprawców w sprawach o przestępstwo z nienawiści i nawoływanie do nienawiści, w tym na tle etnicznym, a także o rozpowszechnianie ideologii ekstremistycznych za pośrednictwem mediów społecznościowych; ubolewa nad tym, że Federacja pozostaje jedynym terytorium na Bałkanach Zachodnich, gdzie nakładanie kar za przestępstwa z nienawiści nie jest uregulowane w prawie karnym, i apeluje o włączenie takiego przepisu; wzywa również do włączenia przepisu dotyczącego mowy nienawiści do przepisów prawa karnego wszystkich części składowych;

26. ponownie zaznacza, że prawo wyborcze i system wyborczy muszą zapewniać wszystkim trzem narodom składowym i wszystkim innym obywatelom możliwość wolnego i niezależnego wybierania ich własnych prawowitych przedstawicieli politycznych w instytucjach i władzach;

27. podkreśla istotną rolę społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i promowaniu praw mniejszości w kraju, a także wspieraniu społecznej harmonii i tolerancji oraz zapewnianiu społeczeństwu lepszemu zrozumieniu korzyści płynących z różnorodności; apeluje o dalsze zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w rozwiązywanie problemów związanych z podziałem etnicznym, aby pomóc krajowi zbliżyć się do UE; wzywa także do lepszej koordynacji między właściwymi organami a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w celu zapewnienia lepszego egzekwowania prawa dotyczącego mniejszości;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

28. wyraża zadowolenie z powodu przyjęcia strategii na lata 2015–2018 na rzecz wdrożenia Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej; domaga się pilnego przyjęcia i stosowania strategii ramowej na rzecz wdrażania konwencji stambulskiej; wyraża zaniepokojenie brakiem kompleksowych ram prawnych na szczeblu państwa dotyczących napaści na tle seksualnym, jak również odpowiedniego mechanizmu odszkodowań dla ofiar; apeluje do właściwych organów o zapewnienie odpowiedniego finansowania tzw. bezpiecznych schronisk i ulepszenia odnośnych przepisów, a także o ustanowienie zharmonizowanego systemu monitorowania i gromadzenia danych dotyczących przypadków przemocy wobec kobiet; apeluje również o podjęcie wszelkich możliwych działań na rzecz zwiększenia udziału kobiet w polityce i zatrudnieniu, poprawy ich sytuacji społecznej i ekonomicznej, zwłaszcza w odniesieniu do dostępu do prawa do urlopu macierzyńskiego i do świadczeń z tytułu macierzyństwa, a także promowania, ochrony i wzmocnienia praw kobiet; wzywa władze na wszystkich szczeblach do szerzenia wiedzy w tym zakresie przy pomocy społeczeństwa obywatelskiego, tak by kobiety wykorzystywały ochronę przewidzianą w prawie;

29. podkreśla kluczową rolę kształcenia w tworzeniu i promowaniu tolerancyjnego i integracyjnego społeczeństwa, a także we wspieraniu współpracy i spójności w obrębie różnych kultur, wyznań i grup etnicznych; z zalem odnotowuje powolne postępy w zakresie rozwiązania problemu „dwóch szkół pod jednym dachem” i innych form segregacji i dyskryminacji w szkołach oraz ubolewa, że wciąż nie opracowano wspólnego programu nauczania; apeluje o podjęcie konkretnych działań na rzecz rozpoczęcia desegregacji systemu edukacyjnego; podkreśla potrzebę istotnych działań na rzecz poprawy skuteczności fragmentarycznego systemu edukacji, przy jednoczesnym zagwarantowaniu prawa do równych szans w kształceniu we wszystkich językach urzędowych Bośni i Hercegowiny oraz prawa każdej społeczności do nauczania w jej własnym języku; wzywa władze do zapewnienia skutecznego wdrożenia zasad edukacji integracyjnej w odniesieniu do dzieci niepełnosprawnych;

30. z zadowoleniem przyjmuje aktywny udział Bośni i Hercegowiny w platformie Bałkanów Zachodnich na rzecz edukacji i szkolenia, jak również dalsze uczestnictwo w programie Erasmus+ i w Oknie Młodzieżowym Bałkanów Zachodnich, które mają ogromne znaczenie w zwalczaniu bardzo wysokiej stopy bezrobocia osób młodych; z zadowoleniem przyjmuje również zobowiązanie Bośni i Hercegowiny do wzięcia udziału w badaniu PISA OECD w 2018 r.; uważa to badanie za użyteczny instrument służący przedyskutowaniu jakości kształcenia i koniecznych reform; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wszystkich trzynastu ministerstw edukacji i wszystkie powiązane agencje wyraziły wolę uczestniczenia w tym wspólnym działaniu; wzywa Komisję do rozważenia sfinansowania udziału Bośni i Hercegowiny w tym badaniu z funduszy przedakcesyjnych;

31. podkreśla, że niezależne i profesjonalne instytucje mediów to jeden z kluczowych elementów dobrze prosperującego społeczeństwa demokratycznego; jest w związku z tym zaniepokojony zaległościami w zakresie wolności wypowiedzi, przypadkami wywierania presji politycznej i zastraszania dziennikarzy, w tym poddawaniem niektórych mediów fałszywym inspekcjom finansowym i innym przez lokalne i krajowe organy polityczne, oraz ciągłej polaryzacji mediów reprezentujących poszczególne linie polityczne i etniczne; wzywa właściwe organy do przeprowadzenia gruntownego śledztwa w sprawie ataków na dziennikarzy i do utworzenia ram prawnych dla ochrony dziennikarzy; wzywa ponadto do podjęcia bezzwłocznych działań na rzecz zabezpieczenia niezależności politycznej, instytucjonalnej i finansowej Urzędu Regulacyjnego ds. Komunikacji oraz do zapewnienia przejrzystości struktury własnościowej mediów poprzez wypełnienie wszystkich luk legislacyjnych, które systematycznie uniemożliwiają pełną przejrzystość; zauważa, że wdrożenie tych środków ma kluczowe znaczenie dla wyeliminowania wszelkich niepożądanych wpływów politycznych; apeluje o podjęcie działań w celu zapewnienia pluralizmu mediów oraz nadawania programów we wszystkich językach urzędowych; domaga się także zwiększenia niezależności redakcyjnej i stabilności finansowej mediów publicznych z uwagi na znaczenie istnienia nadawcy publicznego dla jedności Bośni i Hercegowiny; wyraża zaniepokojenie w związku z tym, że nie wszczynają się postępowania w sprawie ukierunkowanych ataków elektronicznych na strony informacyjne;

32. z zadowoleniem przyjmuje postępy w nadrabianiu zaległości w sprawach dotyczących zbrodni wojennych; odnotowuje zastrzeżenia Międzynarodowego Trybunału Karnego dla Byłej Jugosławii (MTKJ) dotyczące niewystarczających działań następczych po stronie oskarżyciela publicznego w sprawie ponawianych wniosków o rozstrzygnięcie spraw dotyczących zbrodni wojennych; apeluje o dokonanie przeglądu krajowej strategii dotyczącej zbrodni wojennych, o skuteczniejsze i lepsze ściganie aktów przemocy seksualnej w czasie wojny oraz o zwiększenie ochrony ofiar; apeluje o podjęcie działań na rzecz zagwarantowania im prawa do skutecznego zadośćuczynienia;

33. zauważa pewne działania i domaga się większych postępów w zakresie trwałego powrotu osób wewnętrznie przesiedlonych i uchodźców, w tym w zakresie zatrudnienia, edukacji, ochrony socjalnej, zwrotu mienia i opieki zdrowotnej na szczeblu lokalnym; podkreśla znaczenie zachęcania ich do trwałego powrotu do Bośni i Hercegowiny,

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

zwłaszcza do Republiki Serbskiej; apeluje do organów władzy na wszystkich szczeblach o ochronę tych osób i przyspieszenie procesu ich powrotu dzięki wprowadzeniu i zastosowaniu wszelkich niezbędnych środków legislacyjnych i administracyjnych; wzywa do skutecznego wdrożenia zweryfikowanej strategii dotyczącej załącznika VII do porozumienia pokojowego z Dayton; wzywa Komisję do zapewnienia odpowiedniego wsparcia finansowego i wsparcia w zakresie projektów, aby ułatwić ten proces; zwraca uwagę na ciągle wysoką liczbę osób zaginionych i apeluje do władz o zapewnienie intensywnej współpracy oraz o zwiększenie wysiłków na rzecz odnalezienia 7 019 osób nadal uznawanych za zaginione w wyniku wojny; podkreśla potrzebę dalszego opracowywania alternatywnych podejść do sprawiedliwości, między innymi przy wykorzystaniu strategii UNDP dotyczącej sprawiedliwości okresu przejściowego; wzywa władze w Bośni i Hercegowinie, by zainwestowały znaczne zasoby w odpowiednie programy;

34. zauważa, że choć powojenna odbudowa w Bośni i Hercegowinie okazała się dużym sukcesem i przybliżyła kraj do UE, wciąż pozostają wyzwania w zakresie trwałości procesu pojednania; podkreśla zatem znaczenie edukacji dotyczącej pojednania i wzajemnego zrozumienia w społeczeństwie;

35. z zadowoleniem przyjmuje wzrost zarejestrowanego zatrudnienia oraz podjęcie pierwszych kroków w kierunku wzmocnienia koordynacji polityki i poprawy klimatu biznesowego; pozostaje zaniepokojony z powodu wywierania przez państwo wpływu na gospodarkę, jakości finansów publicznych, wysokiego stopnia zależności od finansowania z międzynarodowych kredytów inwestycyjnych, niejasnego pochodzenia międzynarodowych inwestycji i trudnych warunków na rynku pracy; podkreśla potrzebę walki ze stale wysokim bezrobociem długotrwałym (27,6%), w tym bardzo wysokim poziomem bezrobocia osób młodych (62,7%) i rozbudowaną gospodarką nieformalną, a także poprawy funkcjonowania rynku pracy;

36. wyraża zadowolenie w związku z przyjęciem nowego ustawodawstwa w zakresie prawa pracy przez obie części składowe państwa; ubolewa nad brakiem jednolitego obszaru gospodarczego, który utrudnia prowadzenie działalności gospodarczej; apeluje o dalszą poprawę otoczenia biznesowego przez wzmacnianie praworządności, upraszczanie egzekwowania umów i zwalczanie korupcji; z zalem zauważa, że Bośnia i Hercegowina nie opracowała krajowej strategii na rzecz MŚP;

37. podkreśla potrzebę zharmonizowania i zreformowania rozdrobnionych systemów zabezpieczenia społecznego w oparciu o potrzeby obywateli, aby zapewnić wszystkim równe traktowanie; zauważa, że prawa pracownicze i związkowe, w tym w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa, są wciąż ograniczone, i podkreśla znaczenie dalszego wzmacniania i ujednolicania tych przepisów w całym kraju;

38. nalega na przyjęcie ogólnokrajowych strategii sektorowych dotyczących transportu, energii i środowiska; podkreśla, że te strategie są potrzebne między innymi do tego, by w pełni skorzystać z unijnej pomocy przedakcesyjnej;

39. z zadowoleniem przyjmuje udział Bośni i Hercegowiny w inicjatywie sześciu państw Bałkanów Zachodnich; podkreśla znaczenie dwóch głównych projektów inwestycyjnych „Stara Gradiška” i „Svilaj”, które ułatwią handel, integrację regionalną i zrównoważony wzrost gospodarczy; wzywa władze, by zapewniły pełne i szybkie wdrożenie standardów technicznych i miękkich środków w dziedzinie transportu, które zostały uzgodnione na wiedeńskim szczycie w sprawie Bałkanów Zachodnich w 2015 r. (np. uproszczenie/dostosowanie procedur przekraczania granic, systemy informacyjne, systemy utrzymania, rozdzielanie przesyłu i dystrybucji oraz dostęp stron trzecich do sieci), przed kolejnym szczytem w Paryżu w 2016 r.;

40. apeluje o niezwłoczną publikację wyników spisu powszechnego ludności i mieszkań, ponieważ stanowią one istotny instrument w planowaniu gospodarczym i społecznym; zauważa także, że dane pochodzące ze spisu powszechnego z 2013 r. będą konieczne do wypełnienia kwestionariusza, który Bośnia i Hercegowina otrzyma od Komisji;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

41. wzywa urzędy statystyczne Bośni i Hercegowiny do dostosowania ich statystyk do standardów Eurostatu;

42. wyraża zaniepokojenie z powodu zaległości w zakresie społeczeństwa informacyjnego; apeluje o pilne przejście na nadawanie cyfrowe; wzywa do ustanowienia organu nadzorczego ds. akredytowania przepisów dotyczących handlu elektronicznego i podpisu elektronicznego na szczeblu państwa, ponieważ przepisy dotyczące podpisu elektronicznego nie mogą jeszcze zostać wdrożone z powodu braku tego organu; zwraca się do odnośnych władz o przyspieszenie pomyślnego wdrożenia europejskiego numeru alarmowego 112, który utworzono w 2009 r.;

43. zwraca uwagę na ograniczone środki i działania podjęte w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu, a także na pierwsze kroki w kierunku rozwinięcia sieci Natura 2000 dotyczącej ochrony przyrody; wzywa właściwe organy do ustanowienia zharmonizowanych ram prawnych dla ochrony środowiska i działań w dziedzinie klimatu oraz do umocnienia planowania strategicznego i dostosowania przepisów do dorobku prawnego w tych obszarach; wzywa właściwe organy do walki z nadmiernym zanieczyszczeniem powietrza zgodnie z unijnymi normami środowiskowymi, w tym zanieczyszczeniem spowodowanym przez rafinerię ropy naftowej w Bosanskim Brodzie; ponownie podkreśla, że Bośnia i Hercegowina powinna całkowicie wypełnić swoje zobowiązania wynikające z Konwencji o ocenach oddziaływania na środowisko w kontekście transgranicznym (konwencja z Espoo z 1991 r.) oraz protokołu w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (protokół z Kijowa z 2003 r.);

44. wzywa rząd Bośni i Hercegowiny do uregulowania i monitorowania budowy elektrowni wodnych na obszarach wrażliwych pod względem środowiskowym oraz na obszarach chronionych i potencjalnie chronionych, a także do zachowania integralności istniejących parków narodowych, takich jak Park Narodowy Sutjeska i Park Narodowy Una; zaleca poprawę jakości ocen oddziaływania na środowisko, aby uwzględnić unijne standardy określone w dyrektywie ptasiej i siedliskowej oraz w ramowej dyrektywie wodnej; zachęca rząd Bośni i Hercegowiny do zwiększenia przejrzystości przez udział społeczeństwa oraz konsultacje społeczne w sprawie planowanych projektów z lokalnymi społecznościami, specjalistami naukowymi oraz społeczeństwem obywatelskim;

45. gratuluje Bośni i Hercegowinie objęcia przewodnictwa we Wspólnocie Energetycznej w 2016 r.; wyraża jednak zaniepokojenie z powodu nałożenia przez Wspólnotę Energetyczną sankcji na Bośnię i Hercegowinę; ponownie apeluje do Bośni i Hercegowiny o podjęcie środków na rzecz połączenia z infrastrukturą energetyczną sąsiednich krajów oraz o respektowanie wszystkich jej zobowiązań umownych wynikających z Traktatu o Wspólnocie Energetycznej;

46. potępia przyjętą przez Republikę Serbską w lutym 2015 r. ustawę o spokoju i porządku publicznym, która uznaje za niezgodne z prawem publikacje mediów społecznościowych zakłócające porządek publiczny lub zawierające nieprzyzwoite, obraźliwe czy obelżywe treści, co toruje drogę do prawnego ograniczania wolności wypowiedzi w internecie i wolnych mediów oraz może doprowadzić do autocenzury wśród użytkowników mediów społecznościowych;

47. wyraża uznanie dla konstruktywnej i proaktywnej roli Bośni i Hercegowiny w odniesieniu do promowania współpracy regionalnej; jest zdania, że konkretna współpraca w obszarach wzajemnego zainteresowania może przyczynić się do stabilizacji Bałkanów Zachodnich; z zadowoleniem przyjmuje porozumienie graniczne z Czarnogórą; apeluje o dalsze działania na rzecz rozwiązania zaległych dwustronnych kwestii, w tym kwestii wyznaczenia granic z Serbią i Chorwacją, oraz problemów związanych z transgranicznym zanieczyszczeniem środowiska; z zadowoleniem przyjmuje pierwszą wspólną sesję Rady Ministrów Bośni i Hercegowiny z rządem Serbii, która odbyła się dnia 4 listopada 2015 r. w Sarajewie;

48. z zadowoleniem przyjmuje wzrost stopy przestrzegania decyzji z zakresu WPZiB z 52 % do 62 %; w świetle wniosku Bośni i Hercegowiny o przystąpienie do UE uważa, że konieczna jest w dużej mierze koordynacja polityki zagranicznej z unijną WPZiB;

49. z uwagi na zbliżające się wybory lokalne wzywa władze Bośni i Hercegowiny do wdrożenia odnośnych zaleceń przedstawionych przez obserwatorów międzynarodowych i lokalnych oraz przez OBWE/ODIHR, aby zapewnić wiarygodność i uczciwość procesu wyborczego; apeluje do władz, aby w trybie pilnym uregulowały kwestię wyborów lokalnych w Mostarze;

Czwartek, 14 kwietnia 2016 r.

50. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji wiceprzewodniczącej / wysokiej przedstawiciel, Radzie, Komisji, Prezydium Bośni i Hercegowiny, Radzie Ministrów Bośni i Hercegowiny, Zgromadzeniu Parlamentarnemu Bośni i Hercegowiny, a także rządowi i parlamentowi Federacji Bośni i Hercegowiny i Republiki Serbskiej i samorządom 10 kantonów.
